Ա· ՏԱՐԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 28 ՕԳՈՍՏՈՍ 1896 ԹԻՒ 15

ԻՐԱՒՈՒՆՔ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ներկայ 1896 տարեշրջանի
Պուլկարիոյ համար տարեկան 8 ֆր
" " 1/2 " 4 "
" " 1/4 " 2 "
Արտասահմանի համար " 10 "
" " 1/2 " 5 "
կանխիկ վճարելի

Նամակ դրամ եւայլն խրկել հետեւեալ հասցէով
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ԻՐԱՒՈՒՆՔ» ԼՐԱԳՐՈՑ ՎԱՌՆԱ (ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ)
Редакция на вѣстникъ „Иравункъ" ВАРНА (България).
Rédaction du journal „Iravounk" VARNA (Bulgarie)

Խմբագրութեան ուղղեալ գրութիւնք ետ չեն դրկուիր եւ յարմար դատուածները միայն կը հրատարակուին ամբողջովին կամ մասամբ։
Ծանուցմանց տողը 20 սանթիմ երեք կամ աւելի անգամի համար 25 առ 100 զեղչ կը լինի։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլիս 21 Օգոստ.

Հրաշքով մը մահէն ազատած և ահռելի դէպքերու թարմ տպաւորութեան տակ, սարսափը սրտիս և արցունքը աչքիս մէջ՝ կը գրեմ այս տողերը, Թղթակցի պարտքս կատարելու համար։

Պոլսոյ այժմեան վիճակին մէջ բացարձակապէս անկարելի է ամեն ինչ իմանալ, ճշդել ու ստուգել անձամբ. կը գրեմ ձեզ ուրեմն ոչ միայն ինչ որ տեսայ, այլ և ինչ որ կրցայ իմանալ վստահելի աղբիւրներէ։

Օրեր յառաջ սկսան փսփսուքներ շրջագայիլ կատարուելիք ցոյցի մը մասին. ժողովուրդը սրտատրոփ, մեծ մասը դժգոհ, կը սպասէր փսփսուքին իրագործուելուն։

Դշ. 14 Օգոս. առաւօտ եւրոպ. ժամը 11 ին Սամաթիայի մէջ կը պայթի առաջին և փոքրիկ յեղափոխութիւնը. Գնունի և Անդրէասեան վարժապետները, Միյանճի կոչուած Հայու մը 2 որդիքը, վարժուհի մը և ուրիշ 1–2 մարդիկ կամիրան ազգ. վարժարանին կից տան մը մէջ։ Ոստիկանութիւնը կը հասնի, կը պաշարէ տունը և կը հրամայէ տան մէջ ամրացեալներուն անձնատուր ըլլալ։ Սարսափելի յիշոցներ և անէծք ու նախատինք կը ժայթքին յեղափոխականներուն փրփրալից շրթներէն ընդդէմ կառավարութեան և սանճաք ալթըտա քէսիլիր օլուրուզ կը պոռան վերէն հեգնօրէն. Հրացանաձգութիւնը կը սկսի, ռումբերը վար կը նետուին ու կը փչեն զօրքերն, Հայերուն խանդավառ երգերուն մէջէն։ Երբ Հայերուն ոյժը կը սպառի և միայն մէկ ռումբ կը մնայ, զայն ալ կը պայթեցնեն իրենց մէջ և կը մարտիրոսանան դիւցազնաբար. ամենքը ութ հոգի էին եղեր։ Սամաթիայի մէջ ջարդ եղած չէ։

Անդին Ղալաթիա, ճիշդ կէսօրին, հայ երիտասարդներ, ոմանք կերպարանափոխ, մէկ մէկ, երկերկու, Օսմ. պանքան ելնելով իրենց դիրքերը կը բռնեն։ Իրենցմէ մէկ քանին ալ, համալի հագուստով, կը յաջողին տոպրակներ վեր հանել, որք ռումբերով լի էին և որոց արտաքինը մէճիտիյէով լի տոպրակներու երևոյթը ունի եղեր։

Որոշ ժամին, իրենց պետը ռէվօլվէրի հարուածով մը յեղափոխութիւնը կը հռչակէ պանքային մէջ. սարսափը աննկարագրելի կըլլայ ներսը և դուրսը։

Դռնապանները և հսկող ոստիկանները վեր խուժելու փորձ մը կընեն. ռումբ մը վերէն դէպի բակը և բոլորն ալ գետին կը թաւալին. պանքային մեծ դուռը կը գոցուի։

Վերի յարկէն քովի Ռէժիի շէնքին հետ հաղորդակցութիւն ունեցող դուռ մը տնօրէն Պ. Վինսընթ և պաշտօնէից մէկ մասը կըցեր են խոյս տալ. այդ դուռն ալ կը գոցուի։

Յեղափոխականները յետոյ կը բացատրեն պաշտօնէից թէ իրենց նպատակը պարզ ցոյց մ'է և ոչ թէ ջարդել կամ կողոպտել. այսպէս խաղաղութիւնը կը վերահաստատուի ներսը ուր գրեթէ կը մնան 150 ի չափ պաշտօնեաներ, մեծ մասամբ օտարահպատակ։

Դրսէն ոստիկանութիւնը մեծ բազմութեամբ կը յարձակի պանքային վրայ. պատուհանէ մը վար նետուած ռումբ մը կը չնչացնէ ամենքն ալ. Ոստիկաններէն յետոյ աւարի տենչով յարձակող խուժանն ալ կը ստիպուի ցրուիլ, ռումբերուն հարիւրաւոր զոհեր տալէ յետոյ. ռումբերը տնամիթ չէին. միայն մէկ տնամիթէ ռումբ մը պատրաստ կը կենար, պանքան օդը հանելու համար ի հարկին։

Յեղափոխականները լաւ զինուած ալ էին և ծայրահեղ պաղարիւնութեամբ գործած են, լարուած մեքենայի մը պէս. Իրենց պետերը արտայայտիչ և համակրելի դէմքով, լեզուագէտ ու բարեկիրթ երիտասարդներ, թէ իրենց հրահանգները կուտան եղեր զինուորական ճշդութեամբ և թէ սիրտ կուտան պանքային պաշտօնեաներուն։ Իրենց հրաւէրին վրայ ամեն պաշտօնեայ կանցնի իր գործի գլուխը, կը կղպուին բոլոր արկղերն ու դարակները և բանալիները կը յանձնուին Բ. Տնօրէն Պ. Օպուանոի, որ ըլլալիք բանակցութեանց համար միջնորդ կարգուելով, պատուհանէն չուանով վար իջեր է։

Պանքային մէջ պատահած շատ մը դէպքեր կը պատմուին, որ կը ցուցնեն յեղափոխականներուն ճարպկութիւնը, վեհանձնութիւնն ու անձնուրացութիւնը.

Պ. Օպուանո ի սկզբան կարծելով որ Հայերը թալնելու եկած են խոստացեր է իրենց տալ 50000 ոսկի, եթէ յօժարակամ ցրուին, երթան. յեղափոխականները ժպտելով պատասխաներ են թէ իրենք ոչ թալնելու եկած են և ոչ ալ դրամի պէտք ունին։

Պանքային մէջ բանտարկեալ եւ բոլոր պաշտօնեաներէն մին տեսնելով որ յեղափոխականի մը ձեռքը կարիւնի, թաշկինակ մը կուտայ իրեն որ կապէ. վիրաւորեալը կը խնդայ, «ճանճ մը խածած ըլլալու է» կըսէ ու գործին կը նայի։

Ուրիշ Հայու մը կուրծքը արեան մէջ էր. տեսնելով որ ծանր հարուած մը կրած է, Եւրոպացիք կը փորձեն զինք խնամել. Հայ վիրաւորը ձեռքով մէկ դի կը հրէ Եւրոպացիները «այս կուրծքը մէկ հարուածի տակ չընկճիր» մրմնջելով,

Գիշերը իրենք, յեղափոխականները, չոր հաց կուտեն, և պանքային վրայի ճաշարանը պաշտօնեաներուն տրամադրութեան տակ կը դնեն և անոնց կը ծառայեն. յետոյ ոչ միայն անոնց ճաշին և ըմպելիքին գինը կը վճարեն ճաշարանապետին, այլ և անոր կորսնցուցած սուրչէքը։

Այս վարմունքը շլացուցեր ու հիացուցեր է պանքային պաշտօնեաները։

Բանակցութիւնները կը շարունակուին պալատին ու պանքային միջև մինչև Թրք. ժամ 7, Պ. Օպուանոի և Պ. Մաքսիմոֆի միջնորդութեամբ, առաջինը պանքային և երկրորդը դեսպաններուն անունով։

Յեղափոխականները առաջուընէ խրկած էին դեսպաններուն իրենց Յայտարարութիւնը, որ Հայկական բարենորոգումի էական հիմունքը կը պարունակէ (*)։

Գիշերն ալ կը ներկայացնեն իրենց նոր պայմանները բարենորոգմանց գործադրութեան, իրենց եւ պանքային ապահովութեան եւ պանքէն դուրս սկսուած ջարդին դադարման մասին և այս ամեն պահանջներ տնամիթի ահաւոր պայթումին սպառնալիքին տակ։ Այս պայմանները առանց բացառութեան կընդունուին և ինչպէս կըսուի, կը ստորագրուին իսկ. բարենորոգմանց խնդրոյն մասին կը խոստացուի իրենց՝ բանակցութեան միջնորդ ըլլալ, երբ իրենք օտար հողէն մը փոխադրուին։

Պանքային շրջակայքը մինչև Ղալաթիոյ քարափը զինուորական շղթայ կը հաստատուի և 20 ի չափ յեղափոխականներ (մէկ քանի հատը վիրաւորուած են ու կը դարմանուին Բրուսիոյ հիւանդանոցին մէջ, ուրկէ միւսներուն ապահովութեամբ Եւրոպա պիտի ղրկուին), իրենց հետ ունենալով Պ. Պ. Մաքսիմօֆ, Էտկար Վինսընդ, Օպուանո եւ քավասներ ու ոստիկաններ, կառքերով կը փոխադրուին քարափ և անկէ նաւակով կառաջնորդուին Կիւլնար, որ Վինսընդի սեփականութիւնն է։ Արշալուսին՝ Կիւլնարին մէկ կողմը ֆրանսական, միւս կողմը՝ անգլիական պահականաւերը կուգան խարսխել. Շոգեմակոյկներ և ֆրանս. պահականաւը, Ֆլէշ, յաճախ կերթևեկեն բանակցութիւնները հաղորդելու համար, որոց արդիւնք դժբաղդաբար մինչև այս ժամը գաղտնի պահուեցան, այնպէս որ այդ էական կէտի մասին անկարող եմ ձեզ բան մը հաղորդելու։

Եշ. երեկոյ Մէսաժըրիի Ժիրոնտ շոգենաւը կը փոխադրուին օրուան հերոսները, Եւրոպա ուղևորելու համար. Նոքա իրենց հայկական երգերով և կեցցէներով օդը կը թնդացնէին։ Ամենէն խիստ քննադատներն իսկ կընդունին որ պանքային յեղափոխութիւնը, զուտ իրրև ցոյց, մեծ գիւտ մը, փառաւոր յաջողութիւն մ'է, առաջինը աշխարհի մէջ իր տեսակով և իր կազմութեամբ։

Պանքայէն դուրս, ահա ինչ որ կայ աղմկարշ, սոսկալի, խժդուժ, հակամարդկային, թրքաբարոյ։

Սամաթիայի դէպքին և պանքային ցոյցին վրայ, աննկարագրելի սարսափ մը տակնուվրայ կընէ ամբողջ Պոլիսը. Ժողովուրդը գործին բոլորովին անտեղեակ, խանութները գոցելով, կը վազէ, կը խուճապէ դժգունած, դողահար։

Ամենքն ալ իրարու կը հարցնեն՝ ինչ եղաւ և ինչպէս եղաւ. շոգենաւները, կառքերը լեփ լեցուն կը սուրան, կերթան։

Ջարդի և խժդժութեանց գլխաւոր կեդրոններն եղան Ղալաթիա (Քարաքէօյ, Վօյվօտա, Բէրչէմպէ բազար եւն) Բէրա, Խասգիւղ (Հալըճ օղլու) Սամբաթոմբուք և Սիրքէճի (Պոլսոյ մաքսատան շրջակաները) եւն.

Դշ. ժամ Թրք. 6 1/2 ին, Ղալաթիոյ մէջ սկսած էր սոսկալի հրացանաձգութիւնը, որ ռումբերու ահաւոր պայթումին հետ միացած՝ նմանը չի լսուած դղրդում մը յառաջ կը բերէր։ Փողոցները դիակներով լի, արիւնը կը հոսէր, Հայու կարմիր ու բորբոքած արիւնը։

(*) Յայտարարութեան թրքերէն թարգմանութիւնը մեր նախորդ թիւով հրատարակած ըլլալով, յապաւեցինք սոյն թղթակցութեան այն մասը որ կը բացատրէր Յայտարարութեան պարունակութիւնը։

Գիտելի է որ այս անգամ սոֆթաները մէջտեղ չկային և կարգը Քիւրտերուն ու Լազերուն էր մնացած, որ վերոյիշեալ ժամէն մինչև Եշ. երեկոյ, քստմնելի խժդժութիւններով նուիրագործեցին իրենց կրօնական սկզբունքները, մայրաքաղաքին մէջ, ոստիկանական հսկողութեան տակ, զինուորական շղթաներու մէջտեղ։

Խուժանը, անզուսպ, մոլեգին անխնայ, կը ցրուէր հոս ու հոն, և զինուած էր կանխաւ պատրաստուած հաստ, սրածայր, միօրինակ բիրերով և պէսպէս դանակներով. հրացէն ունեցողներ շատ քիչ էին։ Բաւական էր որ վազողի մը Հայ ըլլալը հասկնային, բազմութեամբ վրան յարձակելով կը ջախջախէին զինք վայրագ հարուածներով, որ կը շարունակէին մահացումէն ետքն ալ։ Հալածանքը կը շարունակուէր ծովու վրայ ալ, ուր փախչող Հայերու չարաչար ըսպաննուիլը աչքովս տեսայ և պահ մը եղած տեղս խելակորուսի մը պէս գամուած մնացի, չէի կարող յառաջ քալել։

Երեք օր տեւեց դիակներու փոխադրութիւնը, կառքերու մէջ դիզուած, գլուխնին կախ, արիւնը հոսուն. հարիւրներով ալ ծովը թափուեցան սուր բիրերու ծայրով։

Զորեքշաբթի գիշեր, շատ խաներ կողոպտեցան, և հայ օտապաշիներ ու բեռնակիրներ, ինչպէս և հոն ապաստանող ուրիշ Հայեր, ջարդուեցան կամ ձերբակալուելով բանտերը տարուեցան։ Խուժանը, նոյն գիշերը, խաներու ու մաղազաներու դռները խորտակելով, մանաւորապէս հայապատկան ապրանք, դրամ և գոհարեղէն թալնած է առաջնորդութեամբ ոստիկաններու եւ զինուորներու. այս բացայայտ ճշմարտութիւն մ'է, որ բազմաթիւ Եւրոպացի վկաներ ալ ունի։ Օտարահպատակներն ալ մեծ վնաս ունեցան, թէ ինչքի և թէ անձի տեսակէտով։ Անկարելի է ճշդիւ գիտնալ մեռնողներու թիւը։ Թուրքերը քանի մը հարիւր մարդ կորուսին. իսկ մենք, աւա՛ղ, մօտ 3000 հոգի կորուսինք անտարակոյս։

Խասգիւղի մէջ խժդժութիւնք շատ սոսկալի եղած են։ Խուժանը Հրէաներու առաջնորդութեամբ տուները կոխելով, կը ջարդէր այրերը, ապա կը կողոպտէր և կը խորտակէր այն իրեղէններ որոց փոխադրութիւնը դժուար էր. կողոպտողները կողոպուտի մէկ մասը ծախեր են Հրէաներուն ջնջին գիներով։ Ջարդուած Հայերը 300 կը հաշուին, իսկ նիւթական վնասը կարելի չէ գիտնալ, միայն սա գիտենք որ Խասգիւղ այլ եւս աւերակ մ'է դարձեր. յետին թշուառութեան մատնուած այդ հայ ընտանիքներէն շատեր Սուլթանի խրկած նպաստները մերժեր են, բաշխող պաշտօնեաներուն երեսն իվեր հայհոյելով և անէծք ժայթքելով. «Նպաստ չենք ուզեր, մեր սիրականները ետ դարձուցէք մեզ» կը պոռան և կուլան ու կը հեծեն սրտաճմլիկ։

Սիրտ դիմանալու բան չէ։

Կըսուի թէ ցոյցը պիտի ըլլար գահակալութեան տարեդարձին օրը, բայց Պատրիարքարանը իմացուցած ըլլալով կառավարութեան թէ ցոյց մը կը պատրաստուի, սկսած խուզարկութիւններէն ստիպուած գոյացեր է ցոյցը փութացնելու, ապա թէ ոչ, Սամաթիայի ցոյցին պէս ռմբամարտեր քաղաքին բազմաթիւ կեդրոններու մէջ տեղի պիտի ունենային։

Բարեբաղդաբար նոյն իսկ անցնող դեսպաններ և Եւրոպացի ուրիշ ականաւոր անձեր ալ խժդժութեանց ականատես եղած, քստմնած ու մոլեգնած են, տեսնելով, ինչ որ ի լրոյ միայն գիտէին ցարդ։

Հայերէն և օտար լրագիրները չի հրատարակուեցան քանի մ'' օր. ''Ճէրիտէի չարգիյէ,, երեկ, և ''Արեւելք,, այսօր սկսան հրատարակուիլ վերստին. «Հայրենիք» անգըլթօրէն ջնջուած է արդէն և տէրը, Շահնազար, կը հեծէ դեռ բանտին մէջ։

Եշ. օր շատ պարզ եղաւ Գահակալութեան տօնը. պաշտօնական զեկուցում մ'' արգիլեց այդ գիշեր փողոցներու մէջ և ծովու վրայ սովորական շրջագայութիւնները, ինչպէս նաեւ հրախաղութիւնները, որովհետեւ նմանողութիւն ունէին ցոյցին ժամանակ նետուած ռումբերուն։

Բոլոր խանութները, դրամատունները, պօրսան և մինչեւ իսկ մէկ քանի պաշտօնատուններ փակ մնացին։ Երկուշաբթի խանութներուն մէկ մասը, իսկ այսօր մեծ մասը բաց գտայ. այս անգամ խանութներուն բացումը արգիլող յեղափոխականները չէին այլ սարսափը. կամուրջին վրայ իսկ անցուդարձ չկար։

Լօպանօֆի մահուան լուրը նոր յոյսեր կը ներշնչէ խեղճ ժողովուրդին։

Սըր Ֆիլիպ Քըրրի հապճեպով կը վերադառնայ Պոլիս։

ՎԱՐԴԵՆԻՔ

ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԸ

Կեանք մ'ունէի մահուան ենթակայ
Որ ուշ կամ կանուխ պիտի սպառէր
Իսկ զայն փրկութեան սեղանին վերայ
Դընելու սէրըս օր քան զօր կ'աճէր։

Վերջապէս հասաւ վայրկեանը յորում
Ա՜լ պէտք էր վերջ տալ իմ ներքին կռւոյն
Թողլով սիրելիքս թշուառ ու տրտում
Աստ անդ թափառիլ, մահ գալ ծածկանուն։

Փշոտ է ուղիս, այլ միշտ հաստատ
Ծաղկանց բուրումն ալ ունին իր փուշեր
Ծանր է ուխտս, սակայն փրկաւէտ
Կեանքի մը յոյսն է ինծի քաջալեր։

Հալածանք, բանտ, մահ բոլորդ ինձ համար
Իմ այս նոր կեանքին պարզ նկարներն էք
Ինչքա՜ն էլ սաստիկ ըլլան ձեր տանջանք
Բնաւ զղջման բառ մ' ինձնից չ'սպասէք։

Ձ'ըլլայ որ յաճախ, արիւնոտ սրտիս
Դու, անյագ երկաթ, տալով նոր խոցեր
Կամենաս փորձել ընկճելու հոգիս
Նա վառ բոցերու հընոց մ'է դարձեր։

Դու ալ, ո՛վ անգութ, ժանգոտած շղթայ
Մի՛ այդպէս 'ի զու՛ր շառաչեր ուժգին
Չի կոշտ օղակներդ միայն կարող են
Ճմլել հեգ մարմինս, այլ ոչ իմ հոգին։

Իսկ դու, կախաղան, ո՛ քեզ կը ճանչեմ
Մահուան ցուրտ սառոյց մ'ունիս ինձ տալու
Բայց մի շտապեր, ես միշտ քուկըդ եմ
Ունիմ շատ պարտքեր դեռ կատարելու։

27 Յուլիս 96 ՂԱՐԻՊ—ՂՈՒՐՊԷԹ
Ռուսճուք

«ԱՐՀԱՒԻՐՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ»

Նիւ-Եօրքի Հայկական Նպաստամատոյց Յանձնաժողովը վերջերըս տետրակ մը հրատարակեց, որոյ տիտղոսն է ''Արհաւիրք Հայաստանի,, և որ մեզ կընծայէ ականատեսի մը պատմութիւնը։ Գրքոյկը վերստին նոր յարութիւն պիտի տայ այն մեծ ամօթին, զոր ամեն անգլիացի այր և ամեն անգլիացի կին պարտին զգալ, երբ լսեն Հայաստանի անունը։ Հեղինակն է Ամերիկացի հրապարակագիր մը, որ երկիցս այցելած է Հայաստան Սասունի կոտորածէն ի վեր։ Իր կեանքը վտանգի դնելով, նա պըտըտած է հայկական նահանգները և գրքին մէջ ամփոփած՝ իր հաւաքած այն տեղեկութիւնները, որ յարմար են հրատարակութեան։

Պրն. Հաւարդ — այս է հեղինակին անունը — միւս բոլոր օտարազգի ականատես վկաներուն նըման՝ համոզուած է որ Թուրք կառավարութիւնը երկար խորհրդակցութեամբ ծրագրած ու հրամայած է կոտորածները. Նա թէեւ կընէ կոտորածներուն սոսկալի պատմութիւնը, բայց իր գլխաւոր նպատակն է ծանուցանել Ամերիկեան և Անգլիական ժողովուրդներուն թէ Դուռը տակաւին դադրած չէ՝ Հայաստանը մէկ ծայրէն միւսը, բոցավառ դժոխք մը դարձընելէ. սպանութիւն, աւարառութիւն և բռնաբարում անոր ընտրած եղանակներն են, ինչպէս էին տարի մը յառաջ. և ոչ մէկ Հայ, այր թէ կին, ապահովութիւն չունի իր կեանքի պատուի և ստացուածքի մասին։

Պրն. Հաւարդ բացայայտ կերպով ցոյց կուտայ որ, եթէ տակաւին ողջ մնացող Հայերուն օգնութիւն չըլլայ, անոնք շուտով պիտի ջնջուին սուրով և սովով։ Իր կարծիքն այս է որ Հայերուն իրական օգնութիւն մ'ընելու միակ կերպն է իրենց օգնել միահամուռ գաղթելու։

(ԿՈՒԷՄՍԼԻ ՆԻՒԶ)

ԻՆՔՆԱՃԱՆԱՉՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՈՉ ԸՆԿԵՐՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

Զամանօք կը դիտենք եռանդոտ անձերու ստոյիկեան անտարբերութիւնը հանդէպ ազգային մեծ աղէտին՝ որ բոլոր Հայութիւնը ի սուգ համակած է։

Իրաւ է որ Հայրենիքի ազատագրման սուրբ իտէալն կ'արդարացընէ մինչև մէկ աստիճան այն մեծամեծ զոհողութիւններ զորս ըրած է ու կընէ ցարդ Հայ ազգն. և սակայն կարե՞լի է չըմեղադրել մեր կարգ մը առաջնորդողներու այն անխոհեմ ընթացքն՝ որ կրնայ շատ մը պարագաներու մէջ վնասաբեր ըլլալ մեր ընդհանուր շահուց տեսակէտով։

Սխալ չէ՞ միթէ Հայութեան ներկայ ճգնաժամի պահուն ծաւալելու նկրտիլ ընկերվարական գաղափարներ և սկզբունքներ. ինչի՞ կը ծառայեն այդ քարոզներ. ինչ՞ է ատոնց նպատակն։ Իրերու ներկայ դրութեան մէջ մանաւորապէս անխոհեմութիւն է, սխալ է ջատագովել այդ սկզբունքներ ու գաղափարներ, որոնք ինքնաճանաչութեան զգացումն մեր մէջ զօրացնելու բնութիւնն չունին բնաւ։ Ասկէ զատ, մենք եղած ենք այդ գաղափարներն պատուաստել նաև մեր ժողովրդի ստոր խաւերուն մէջ՝ որոնք, սակայն, անկարող են ըմբռնելու զայնս պէտք եղածին պէս որմէ առաջ կուգան, անշուշտ, սխալ համոզումներ աշխատութեան և համերաշխութեան գաղափարներու մասին։ Ընդհակառակը, ամեն ժամանակէ աւելի հիմայ պէտք է ջանանք զօրացնել, արմատացնել ինքնաճանաչութեան զգացումն մեր ժողովրդային խաւերու մէջ ամեն կարելի միջոցներով։ Պէտք է պահենք մեր ազգային իսկատիպ նըկարագիրն. մենք ունինք ազգային բնորոշ յատկութիւններ. արեւմտեան կեղծ քաղաքակրթութեան փայլը կը շլացնէ յաճախ մեր աչքերը. չը խաբուինք։ Մեր ազգային ուրոյն գոյութեան և ապահովութեան համար ընկերվարական դրութիւնը երաշխաւորութիւն չը կրնար տալ. քանի որ գիտե՛նք թէ ընկերվարութիւնը իր սկզբունքներով ոչ կրօնք ունի, ոչ հայրենիք և ոչ ազգութիւն. քանի որ համոզուած ենք թէ ընկերվարութիւնը աշխարհաքաղաքացիութիւն կը բերէ իր ետեւէն, մինչդեռ մենք, մանաւանդ այժմ, կը կարօտինք մեր ուրոյն գոյութիւնը ունենալ իբրեւ ազգ ի շարս ազգաց։

Ազգերու տնտեսական եղբայրակցութեան դաւանանքն ինքնին

բարի է. ընկերվարական մարդկային ընկերակցութիւն մը ոսկի հրապ չէ, խրբօփի չէ. սակայն յառաջդիմութիւնն ալ ունի իր օրէնքները։

Ընկերական կարգերու մէջ տիրող անհաւասարութիւնն ուղղակի արդիւնք է տիրող օրէնսդրութեան, վարչական մեքենայի կազմութեան որոց մէջ ներմուծելի բարենորոգումներէ կախում ունի անշուշտ չարեաց բարձումը։ Ցորչափ բարձրանայ ժողովուրդներու իմացական-բարոյական մակարդակը, նոյնչափ պէտքն պիտի զգացուի ընկերական բարենորոգմանց. ցորչափ յառաջդիմէն բնական ճշգրիտ գիտութիւնք նոյնչափ դիւրամատչելի պիտի ըլլան բարեկեցութեան պայմանները. ցորչափ ժողովրդականան ընկերային գիտութիւնք նոյնչափ իրականալի պիտի դառնան ընկերվարական գաղափարներ և սկզբունքներ։ Այս է իմ կարծիք և համոզում։

Այսուհետեւ կեդրոնացնենք մեր ուշք ազգ. մեծ աղէտին մեր ժողովուրդի մտքին վրայ թողուցած տպաւորութեանց և լրջօրէն ջանանք մեղմացման վհատութեան ըդգացումը հեռացնել անոր արիւնոտ սրտէն, ներարկելով միւս կողմանէ իւր իմացական բջիջներու մէջ ինքնաճանաչութեան շինիչ, կազդուրիչ գաղափարն որով միայն կենդանութեան նոր շունչ պիտի ըստանայ ազգը որ հայութեան սպառնացող ահաւոր վտանգին առջեւ կը վարանի ու կը թեթեւի այսօր։ Գործենք ուրեմն խոհեմութեամբ։

ԱՐԱՄ

ՌՈՂՋԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՊՈՒՔՐԷՇ ԵՒ ՏԵՂՒՈՅՆ ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ձուրճօվօի տօնավաճառին օրն էր. մի քանի ընկերներով Ռուսճուքէն գնացի հոն, տարբեր կեանքի մը նորութիւնները տեսնելու և անկէ Պուքրէշ անցնելու դիտաւորութեամբ։

Քաղաքին փողոցները և զբօսատեղիները լեցուած էին խառնիճաղանճ բազմութիւնով մը, որ բոլորովին հակապատկեր մը կը կազմէր սովորական օրերու մէջ անդ տիրող լռիկ միօրինակութեան։

Պուքրէշի և Ձուրճօվօի շրջակայ գիւղօրէից ներկայացուցիչները, և Ռուսճուքի ու Պուքրէշի զբօսաշրջիկները այնտեղ հաւաքուած, իրենց այլազան տարազներով և Ռումանական սպիտակ շորերով մի հետաքրքրալի երեւոյթ կընծայէին, մանաւանդ առաջին անգամ տեսնողին համար։

Քաղաքին ներսն ու դուրսը քալելէ յետոյ, հազիւ մի քիչ հանգստացած հայ սրճարանի մը մէջ, որ Ձուրճօվօի ցանցառ հայութեան ժողովատեղին կը համարուէր, ժամանակի սղութենէն հարկադրուեցայ փութով ներսուիլ շոգեկառքին մէջ ուր առիթ ունեցայ զարմանալու և խորհելու ինձ պատահած նորանոր երեւոյթներու վրայ։ Թերեւս միակ Հայն էի կառախումբին մէջ, որ շոգեպինդ կը յառաջանար ռումանական կանաչաւէտ և արգաւալից տափաստաններու վրայէն, փոշիի ահագին մրրիկներ հանելով։ Թերեւս միակ դժբաղդն էի այն հոծ բազմութեան մէջ, որուն զուարճութեան ու ուրախութեան չափ ու սահման չկար, Եւ ինչպ՞էս կարելի է հայու մը երջանիկ ըլլալ այսպիսի ժամանակ մը, ուր Հայ Հայրենիքի հորիզոնին վրայ ընդարձակածաւալ, նիւթական և բարոյական աւերակներու թանձր ծուխեր միայն կը տեսնուին . . . . . ։

Երանի՜ կուտայի այս Ռումէն ազգին, որոյ արդի սերունդը գաղափար իսկ չունի Թուրք բռնակալութեան վրայ և իր նախնեաց կրած տառապանքները պատմութեան մէջ կը կարդայ միայն։ Թըրքութեան վերջին հետքերն իսկ անհետացած են երկրէն։

Ուշս գրաւեց երիտասարդ գիւղացի մը, որ կառքի մէջ մեկուսացած՝ ուշի ուշով կը կարդար գիրք մը, որոյ պատկերները կը ցուցնէին թէ Թուրքերուն վերաբերեալ էր գրուածը։ Ռումէն գիւղացին իսկ սկսեր է ընթերցասէր, ուսումնասէր ըլլալ–առոյգ առատաճանաչափ մը՝ կանոնաւոր կառավարութիւն ունեցող ժողովրդի մը յառաջդիմութեան մակարդակին։ Մեծ ցաւ զգացի, որ Ռումաներէնի անտեղեակ ըլլալով, չը կրցայ ծանօթանալ և խօսակցիլ ընթերցասէր գիւղացւոյն հետ։

***

Երեկոյեան ժամ 8 ին կառախումբը հասաւ Պուքրէշ, որուն իրաւամբ տուած են «փոքրիկ փարիզ» մակդիրը։ Առաջին աւուր ճանապարհորդութեան տպաւորութիւններս մոռցած էի բոլորովին, ի տես այն հոյակերտ շինուածոյ և մայրաքաղաքի մը վայել ճոխութեանց, որ կողողեն գրեթէ ամբողջ Պուքրէշը։ Առաւօտէն ի վեր դէս ու դէն թափառելով, աչքէ անցուցած էի գլխաւոր շէնքերը, պարտէզները, զբօսատեղիները և ելեքտրական թրամուայը, որ թելի մը միջոցաւ կը սուրայ յար և լռիկ մնջիկ քաղաքին ամենանշանաւոր պողոտային մէջէն։ Իրիկուան դէմ՝ ուղղուեցայ դէպ ի Պուլվառ Քառլօ, ուր կը գտնուի Հայոց եկեղեցին և թաղը։ Եկեղեցւոյ բակին մէջ առաջին քայլիս կը հանդիպիմ՝ երկու քահանաներու, որք իրենց յունական գլխարկներով ինձ բաւական շփոթութիւն կը պատճառեն, զի կը սկսիմ՝ մտածել թէ մի զուցէ այլադաւան եկեղեցի մը գացած ըլլամ. բայց յետոյ իմացայ որ հայ քահանայից յունական գլխարկ կրելը վաղուց սովորութեան կարգն անցած մի կարգադրութիւն է Պուքրէշի համար։

Կը մտնենք եկեղեցին, որոյ արտաքին գեղեցկութենէն հրապուրուած, կը պատրաստուէի ջերմեռանդ երգեցողութեան մը ներկայ ըլլալու, բայց ո՛րքան մեծ կը լինի յուսախաբութիւնս։ Քահանաներէն մին ժամասացութիւնը սկսաւ ռնգական եղանակով մը, իսկ միւսը իր ժամանակ պարապ անցնել չուզելով, սեղան բարձրացաւ և սկսաւ սեղանի զարդարանքները շըտկել ու կանոնաւորել, մինչ այդ միջոցին, սպասաւոր մ'' ալ սռոտանի մը վրայ բարձրացած, վարագուրին երկաթները կը սրբէր և մերթ ծաղու ակնարկներ կը նետէր Տէր հայրերէն մէկուն կամ միւսին վրայ։

Գայթակղած էի այս տեսարանէն և սիրտս ու հոգիս խռովեալ լռիկ կը բողոքէի տեսածներուս դէմ՝, երբ յանկարծ ներտանիին կոտրիլը, մարդուն վար գլորիլը և ճակատը պատռիլը մէկ եղաւ։

Եկեղեցւոյ արարողութիւնը վերջացած էր այդ պահուն։

(Շարունակելի)

ՏՈՊՐԻՋԻ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Տօպրիճի ազգ. վարժարանի հոգաբարձութիւնը կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ ի նպաստ աղքատիկ ուսանողներու կազմակերպեալ վիճակահանութիւնը կատարուեր է այս ամսոյ 18 ին և շահեր են հետեւեալ թիւերը։

ԹԻՒ ՏՈՄՍԻ	ԹԻՒ ՊԱՐԳԵՒԻ	ԹԻՒ ՏՈՄՍԻ	ԹԻՒ ՊԱՐԳԵՒԻ
28	2	96	4
34	1	122	15
49	13	165	3
54	14	199	12
55	10	200	5
68	11	268	7
86	9	270	8
88	6		

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՍԻԼԻՍՏՐԷ

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ. ՊԱՏՄԱԿԱՆ. ՏԵՂԱԳՐԱԿԱՆ. ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ. ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ

(Շարն. նախորդ թիւէն եւ վերջ։)

Դ

Քաղաքիս ազգաբնակութիւնը կը համարուի 11–12 հազար հոգի, և կը բաղկանայ՝ բազմամարդութեան կարգաւ, պուլկար, թուրք, հայ, հրեայ, թաթար, յոյն և ռումէն համայնքներէ։

Պուլկարաց կրթական հաստատութիւնք օրինակելի կացութեան մէջ են. նոքա ունին երեքդասեան մի գիմնազիոն, մի գեղեցիկ մանկապարտէզ և մանկավարժական հսկայ ու շքեղ երկյարկ դպրոց մը, ուր կը յաճախեն 300 էն աւելի աշակերտ։ Կայ նաեւ քաղաքային փոքրիկ ընթերցարան մը։

Թուրք ազգաբնակութեան վրայօք չեք ինչ ասելիք, զի կը մընան իրենց յաւիտենական յետադէմ վիճակին մէջ։

Հայքս ունիմք ազգային եկեղեցի և վարժարան, մի և նոյն բակին մէջ. երկուքն ալ հաստատուն շինութիւններ են. աղջկանց վարժարանը կը գտնուի նոյնպէս Հայոց թաղ՝ ազգապատկան տան մը անյարմար շէնքին մէջ։ Ունինք նաև ազգապատկան միայարկ պանդոկ մը, որոյ եկամուտով և ազգայնոց ինքնակամ նուէրներով կը մատակարարուին վարժարանք։

Հայք կը կազմեն մօտ 100–120 տուն ազգաբնակութիւն մը, որոյ գրեթէ կէսը գիւղերու մէջ տարածուած կը բնակի։

Հրեայք նուազ են քան զՀայս և ունին սինակոկ. իրենց վարժարան յոյժ անկանոն է. իրենց մանկունք կը ղրկեն պուլկար վարժարան կամ Եւրոպա, և կառնեն յետոյ իրենց քով՝ ընտելացնելու վաճառականութեան՝ մատաղ հասակի մէջ։

Ե

Հին ատեններ, Սիլիստրէի վաճառականութիւնը անուանի էր. իսկ այժմ, մանաւանդ Ցօպրուճան իր առջեւ փակուելէն ի վեր, անկեալ վիճակի մէջ կը գտնուի։

Սիլիստրէի վաճառականութիւնը գլխաւորապէս կը կայանայ արմտեաց առեւտուրին մէջ, երբ միակ բերք արտածութեան։

Պուլկարք մեծ մասամբ հետամուտ են կառավարական պաշտօններու և խիստ աննշան թիւ մը կը կազմեն վաճառական դասակարգին մէջ։

Հայք մասամբ կը զբաղին տարագործական ապրանաց վաճառմամբ, մասամբ ալ նպարավաճառութեամբ. արմտեաց վաճառականութիւն անող Հայ մը չկայ հրապարակին վրայ, մինչ Յունաց մէջ կը գտնուին այդ վաճառականութիւն և անոր միջնորդութիւն անող անձեր և նպարավաճառներ։

Հրեայք կը զբաղին սեղանաւորական արհեստիւ և արմտեաց վաճառականութեամբ եւն։ Ռումէնք մասամբ կը վաճառեն փերեզակի մեծաքանակ ապրանքներ։ Գալով Տաճկաց, համեստագործութեամբ տաճկահեւ կօշկակարութեամբ և այլ աննշան գործերով կը զբաղին։

Գիւղացւոց հետ առեւտուրն է շահու գլխաւոր աղբիւր խանութպաններուն համար, որք քաղաքցւոց հետ լուրջ առեւտուր չունին։

Գաւառին ամէն գիւղերուն մէջ ցրուած Հայեր կան, որ մանրավաճառ խանութպանութեամբ կը զբաղին. կան ոմանք, որ բաւականաչափ կարողութիւն ձեռք կը բերեն և քաղաք կը փոխադրուին։

Ցոյնք ոչ եկեղեցի, ոչ ալ վարժարան ունին. պուլկարացածի պէս են. իրենք կը յաճախեն պուլկարական եկեղեցին և իրենց տղայք պուլկար վարժարանները։

Ռումէնք ոչինչ ունին և լիովին պուլկարացած են։

Քաղաքին ընդհանուր լեզուն Թուրքերէն է. միայն Պուլկարք և Հրէայք իրենց լեզուները կը խօսին տան մէջ։

ԱՃԱՐԻ

ՍԹԱՄՊՕԼ ՀԱՎԱՏԻՍՍԱԹԸ

Օգոստոս 19 ա մուլթէղատըրֆ Սուլթան Համիտին ճուլուսու մունասիպեթի իլէ իճրա օլունաճագ տօնանմա բէք ատի պիր սուրէթտէ իճրա օլունուպ, ֆիշէկ վէ սիլահ աթըլմասը բէսպէն հասագ խուլմիշ. էլչիլէր վէ Թիւրքլէրին պիր գըսմը պիր գանտիլ պիլէ հագմամըշլար տըր :

Սօն իխթիլալտա ճանիլէրին վէ եաղմաճըլարըն թահթը մուճէզաթա ալընմալարը վէ թէվքիֆ օլունան Էրմէնիլէրտէն պիտաւ օլանլարըն թախլիեսի իչին էլչիլէրին իճապը իւզէրինէ՝ Պաալը Ալի 10 ազատան իպարէթ (6 Թիւրք 2 Էրմէնի 2 Ռում) ֆէվքէլատէ պիր մահքէմէ թէշքիլ իթմիշ, վէ պիր քաչ նիւզ Թիւրք վէ Քիւրտ ճանիլէր տէրտէսթ օլունմուշ իսէլէր տէ, տահա պինլէրճէ գաթիլլէր հէր թարաֆտա սէրպէստ կէզմէքտէ տիրլէր : Պու մահքէմէնին տասյէթլէ իճրաի վազիֆէ իտէճէյի մուհաքքաք կէօրիւնմէքտէ տիր, զիրա ալէնէն թասաւուր օլունմուշ տըր քի, պու գըրկըն էվէլտէն հիւքիւմէթ մէմուրլարը թարաֆընտան հազըրլանմըշ վէ էհալի իլէ պէրապէր ատքէր ու զապթիէլէր մարիֆէթի իլէ իճրա օլունմուշ տըր. պու հագգտա էլչիլէր, օգոստոս 22 տէ մուշթէրիգէն Պաալը Ալիէ պիր նօթա վէրուպ գըրկընըն էվէլտէն հազըրլանմըշ օլտուղունը տէլիլլէրլէ թէպէյիւն իթմիշլէր, վէ նաալը քի Աժանս Պալքանիք պիլտիրիյօր, Եըլտըզ մէմուրլարընտան վէ Սուլթանըն ագրէպալարընտան Ռուսթէմ պէյ պաշգա մէմուրլար իլէ պէրապէր գըրկընը թէմաշա իտուպ, Թիւրքլէրի թէշվիգ իտէրլէր իմիշ. քէզա պիր թագըմ զապիթլէր վէ գօմիսէրլէր՝ Էրմէնիլէրի թէադիպ իթմէք իչին քէնտիլէրինէ չէտի էմիրլէր վէրիլմիշ օլտուղու Էվրօբալը տօսթլարընա մահրէմանէ սուրէթտէ պէյան իթմիշլէր տիր :

Չարշամպա կիւնիւ եօլլէնտէ պաշլամըշ օլան գըրկըն բէրշէմպէ աքշամը գատար տէվամ իթմիշ վէ ճումա կիւնիւ տախի պազը ուֆագ վուգուաթլար օլմուշ տըր :

Պէյ օղլունտա, Գալաթատա վէ Սթամպօլտա տիւքեանլարըն էքսէրիսի օգոստոս 23 տէ աչըլտըլար :

Ֆրանսըզ, Ռուս վէ Աւստրիա էլչիլէրի պիր գաչ նիւզ Էրմէնիլէրի (էքսէրիսի համալ վէ խատէմէ թագըմընտան) հիմայէ իտիւպ, վափօրլարլէ Մարսիլիա, Աթինա, Իսկէնտէրիյէ, Պուլկարիա վէ սաիր ճիհէթլէրէ կէօնտէրմիշլէրտիր:

Աւստրիա վէ Իթալիա գօնսօլոսհանէլէրտէ սըղընմըշ խայլի Էրմէնիլէր պուլունմագտա տըր :

Սթամպօլտա մուգիմ Մ. Ռիկօ նամ Իթալիալը պիր զաթ, քէնտի խըտմէթինտէ պուլունան Էրմէնիլէրի վէ օնլարըն ագրապալարընտան 30 քիշիյի 8 կիւն քէնտի էվինտէ մուհաֆազա իտիւպ, պէսլէտիքտէն սօնրա, անլարըն խարճըլըղը տախի վէրէրէք վափօրլէ Թիւրքիատան չըգարմըշ տըր :

Հիւքիւմէթ Սթամպօլտա բէք չօգ Էրմէնիլէրի թութուպ կէմիլէրլէ տըշարը չըգարմագտա իսէ տէ, նէ թարաֆա կէօնտէրմէքտէ օլտուղու նա մալիւմ տըր :

Օսմանլը պանգասընըն պիր գարարընա կէօրէ, կէրէք Սթամպօլտա, վէ կէրէք Պուլկարիա, Գըրգըզ վէ Մըսըր շիւպէլէրինտէ մուսթախտէմ Էրմէնի մէմուր վէ խըտէմէլէր մէմուրիյէթտէն իխրաճ օլունարագ, անլարըն եէրինէ սաիր միլլէթ էֆրատընտան մէմուրլար թային օլունաճագ տըր : Քէզա պիր չօգ Էվրօբալը մաղազա վէ էվլէրտէն Էրմէնի խըտէմէլէր թարտ օլունմուշլար տըր :

Խասքէօյտէ Եահուտիլէրին մուավէնէթ ու մէտախէլի իլէ 4000 է նագըն Էրմէնի էվլէրի եաղմա օլունմուշ վէ 300 Էրմէնի գաթլ իտիլմիշ տիր : Հիւքիւմէթ սէֆալէթտէ գալմըշ էհալիյէ թէվզի օլունմագ իւզրէ 1200 լիրա իանէ կէօնտէրմիշ իսէ տէ, պու մէպլաղ մէզքիւր էվլէրին գըրըլմըշ օլան ճամլարը պիլէ եօտէյէմէզ :

Շու իխթիլալտա Սթամպօլտա եաղմա օլունան մալլէրին գըյմէթի մէճմուէսի պիր գաչ նիւզ պին լիրայա պալիղ օլտուղու Սթամպօլ մուխպիրիմիզ պիլտիրմիշ տիր: Էճնէպի թապաալըլարըն պանգալարընըն թազմինինի էլչիլէր հիւքիւմէթտէն թալէպ իթմէքտէ տիրլէր :

Էրմէնիլէր թարաֆընտան հէնի պիր իխթիլալ վուգուա կէլէճէյինէ հիւքիւմէթ շիւպէ իտէրէք, գուվէյի զապթիյէի արթըրմըշ, վէ Իզմիտտէն պիր վէ Էտիրնէտէն իքի թապուր ասքէր Սթամպօլա կէթիրմիշ տիր :

Սթամպօլ մուխպիրիմիզ գաթլ օլունան Էրմէնիլէրին ատէտի 3000 կէօսթէրիյօր իսէ տէ, Աժանս Պալգանիք նագարէն, տէնիզէ աթըլմըշ օլանլարտան մաատա, եալընըզ մէզարըլըգլարտա կէօմիւլմիւշ օլանլարըն ատէտի 5000 է պալիղ օլուր իմիշ :

Օգոստոս 22 տէ Թուզլա Թաշըյան պիր մավունանըն իւզէրինէ պօլիսլէր աթէշ իթմիշլէր վէ մավունաճըլարըն իքիսի եարէլէնմիշ վէ պիրի թութուլմուշ տըր : մավունատա սիլահլար պուլունտու :

ԿԻՐԻՏ

Կիրիտ մէսէլէսի խըրիսթիյանլարա ֆայիտէլի պիր սուրէթլէ հալլ օլտու. էլչիլէրին Պաալը Ալի իլէ պիլ իթթիֆագ թէրթիպ իթմիշ օլտուգլարը վէ Կիրիտէ Աւթօնօմիա վէրէն ճէտվէլ խըրիսթիյան մէպուսլար վէ ասըլար թարաֆընտան գապուլ օլունտու. Կիրիտլի Միւսլիւմանլարըն պու ճէտվէլէ գարշը բրօթէսթօլարը սէմէրէսիզ գալտը :

Իսհան գօմիթէսի Կիրիտ մէսէլէսինին քիւլլիյէն հալլը Իւնանիստան իլէ պիրլէշմէսինէ մութէվագգըֆ օլտուղունու պէյան իլէ պէրապէր, մէզքիւր ճէտվէլի գապուլ վէ Էվրօբա տէվլէթլէրին իճրա իթմիշ օլտուգլարը սայ ու իգտամաթտան տօլայը պէյանը մէմնունիյէթ իթտի :

Կիրիտ իչին թէրթիպ օլունան ճէտվէլին պաշլըճա նօգթալարը շունլարտան իպարէթ տիր.

Ցէվլէթլէրին թաստիգի իլէ պէշ սէնէ իչին պիր խըրիսթիյան վալինին թայինի, մէպուսան մէճլիսինին գարարլարընա գարշը վալինին վէթօ հագգընա հայիզ օլաճագը, Մէպուսան մէճլիսինին գարարլարը Սուլթանտան թաստիգ օլունմասը, էկէր թաստիգի թէէխխիր օլունուր իսէ 2 այ սօնրա թաստիգ օլունմուշ նազարը իլէ պագըլաճագը, մէմուրլարըն էքսէրիսինին վալիտէն վէ հալընըզ պէօյիւք մէմուրլարըն Սուլթանտան թայինի մէմուրինին իւչ գըսմընտան իքիսինին խըրիսթիյան վէ պիրինին իսլամ օլմալարը. Մէպուսան մէճլիսինին պիւտճէյի թէրթիպ իտիւպ, հէսապլարա պագաճագը, մէճլիսին րէյի օլմագսըզըն հիչ պիր գանունուն իճրայա գօնուլմամասը, Էվրօբալըլարտան միւրէքքէպ պիր գօմիսյօնուն էլի իլէ ժանտարմանըն թէշքիլի վէ մահքէմէլէրտէ հուգուգշինաս էճնէպիլէր տախի պուլունմասը մուգարրէր տիր :

ՄՈՒԽԹԷՆԷՎՎԻՑԷ

Պէռլին կազէթալարըն պէյանընա կէօրէ, Գերմանիատա պիր պէօյիւք գօմիթէ թէշքիլ օլունմուշ վէ պու գօմիթէնին մագսատը ումում Գերմանիատա Էրմէնի միւլթէճիլէրինէ ֆայտէլի թէտպիրլէր իթթիխազ իթմէք իմիշ :

***

Պաալը էվրագը հավատիս Մաքէտոնիա իխթիլալը նիհայէթ պուլմագտա տէյօրլար իսէ տէ, քիր գաչ նօգթալարտա գավկալար վուգու պուլմագտա օլտուղի կիպի գօմիթէ րէյիսի Պուրուֆաթըն էլան սաղ սէլիմ պուլունտուղու վէ պազը չէթէլէրին հէնիւզտէն Մաքէտոնիայա կիրմիշ օլտուղլարը քէզա պիր Ռում չէթէսինին 8 թօբ վէ սաիր լէվազըմաթը ասքէրիյէ իլէ Եանեա վիլայէթինտէ կէօրիւլմիւշ օլտուղու սօն թէլէկրաֆլար պիլտիրիյօր :

***

Ռուս իմփէրաթօրու վէ իմփէրաթօրիչասը հէրնէ գատէր Վիէննատան Ռուսիայա աւտէթ իթմիշլէր իսէ տէ, թէքրար սէյահաթլարընը տէվամ իտիւպ Գերմանիա, Ֆարիզ վէ Ինկիլթէրայա միւթէվէճճիհէն հարէքէթ իթմիշլէր տիր :

***

Էվրօբա տէվլէթլէրին հարպ սէֆինէլէրին պիր գըսմը ալտըգլարը էմիր իւզրէ Թիւրքիա սուլարընա կիթմիշ տիր :

***

Էճնէպի բաշտաքօրթլարը իլէ 30 Էրմէնիլէրին շըմէնտօֆէրլէ Սթամպօլա կիրէճէքլէրի սըրատա տէրտէսթ օլունտուգլարը սօն թէլէկրաֆ պիլտիրիյօր :

***

Օգոստոս 25 տէ Սթամպօլ սօգագլարընտա Թիւրք իխթիլալ գօմիթէսի թարաֆընտան թէրթիպ օլունմուշ եաֆթալար պուլունմուշ տուր :

ԱՊՕՆԷԼԷՐԻՄԻԶԷ

Պու կիւնէ գատէր կազէթամըզը գապուլ իտուպ պէտէլինի եօլլամամըշ օլան զաթլարա րիճա իտէրիզ քի, Սէպտէմպէր 10 ա գատար մութլագ կէօնտէրմէյէ հիմմէթ իթսինլէր. զիրա կազէթամըն նէշրի բէշին մէսարիֆլէ օլտուղու կիպի, անը գապուլ իտէնլէր աանէ պէտէլինի բէշինէն եօլլամալարը լազըմ կէլիր իքէն, շիմտիյէ գատէր եօլլամայան պայրէթ իթմէյէնլէրի թէէսսիւֆ օլունաճագ պիր հալ տըր :

ՋԱԽԻՐԷ ԲԻԱՑԱՍԸ

Վառնա 28 Օգոստոս

Պուղտայ

վակօն, 57,50–60 լիրա. հէքթօլ. 7,35–7,75 ֆրանք

Արպա. 58–61 լիրա, հէքթօլիթր 7. 90–8, 40 ֆր.

Արփա

44–46 լիրա, հէքթօլթ. 4.20–4.60

Ֆասուլեա

100 օգ. 24–30 ֆր. (մալա կէօրէ,)

Կիւնտէ 25–30 վակօն վէ 6–700 արապա պուղտայ վէ արփա ինմէքտէ, վէ ֆասուլիա բէք ազ կէլմէքտէ տիր :

Իրաւունքի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Կ. Ի Փ. Պոլիս — Ստացանք Ձեր նամակը և գրութիւնը. մեր թերթին փոքրիկ ծաւալը չներեր մեզ դժբաղդաբար հրատարակել Ձեր բարոյալից նորավէպը :

Գ. Ի Ռուսճուք - Ձեր յօդուածը Պ. Ակարիի դէմ՝ յօժարակամ կը հրատարակենք, եթէ ուզէք զայն համառօտ՝ել, ամփոփ և մեկին ոճով յառաջ բերելով Ձեր ընդդիմախօսութեան գլխաւոր կէտերը և յապաւելով ինչ որ հարկաւոր չէ խնդիրը լուսաբանելու համար : Կարելի չէ մեզ Ձեր ընդդիմախօսութեան նուիրել մեր թերթին 5 _ 6 սիւնակները, զոր Դուք իսկ Նեղ կանուանէք :

Отговорникъ: Х. Тамисовъ.

Печатница „Взаимность“ — Варна.